

Mälardalens högskola
Akademin för hållbar samhälls- och teknikutveckling

Polisprovocerande suicidbeteende

Förekomst, karakteristika och polisens upplevelser av suicide by cop i Sverige

Andreas Liedholm

D- uppsats i psykologi, VT 2010
Handledare: Magnus Elfström
Examinator: Anna Dåderman

Polisprovocerande suicidbeteende Förekomst, karakteristika och polisers upplevelser av suicide by cop i Sverige*

Andreas Liedholm

Situationer där polisen skjuter kan uppstå till följd av att gärningsmän uppvisar provokativa suicidbeteenden. Detta fenomen är känt som suicide by cop (SbC) och har visat sig utgöra en betydande andel av undersökta skjuthändelser i Nordamerika. Studien syftar till att ge en deskriptiv bild av SbC i Sverige utifrån förekomst och karakteristika gällande situationer och gärningsmän, samt att beskriva hur dessa händelser kan upplevas och hanteras av poliser. Skjuthändelser som inträffat under tidsperioden 2005-2009 granskades och intervjuer genomfördes med tio poliser som upplevt SbC-händelser. Resultatet visade att SbC svarade för 26 % av skjuthändelserna. Intervjuade poliser upplevde ofta gärningsmännen som både aggressiva och suicidala och en osäkerhet över vem som egentligen haft kontroll över situationen var att betrakta som en central problematik. Vidare beskrevs akuta stressreaktioner och posttraumatiska minnen till följd av dessa händelser. Ökad kunskap om psykologin bakom SbC är att betrakta som viktigt för hanteringen av dessa incidenter.

Key words: suicide by cop, police officer, critical incident, traumatic experience

Inledning

Polisens brukande av potentiellt dödligt våld är begränsat till de situationer där ingen annan rimlig lösning finns att tillgå. Händelser där detta tillämpas betraktas som allvarliga och ofta ifrågasätts om det verkligen varit nödvändigt (Parent & Verdun-Jones, 1998). Studier av händelser där poliser blivit hotade till den grad att de skjutit har kunnat påvisa suicidala tendenser hos en del av gärningsmännen. Dessa resultat har återfunnits i flera olika populationer vilket talar för att det handlar om ett återkommande fenomen som utgör en betydande andel av de skjuthändelser där polisen är inblandad (Hutson et al., 1998; Mohandie, Meloy, & Collins, 2009).

Suicid

De dödlighetsdata som redovisats av Socialstyrelsen visar att självmordstalet (SM-tal = antal suicid per 100 000 invånare/år) 2007 låg på 18.9 i Sverige. Detta motsvarar 1443 individer. Könkvoten

* Ett stort tack till Christer Tessmann, nationell förhandlingskoordinator vid Rikskriminalpolisen, och Eva von Vogelsang, kommissarie vid Rikskriminalpolisens gärningsmannaprofilgrupp, för att ni har hjälpt till att göra denna studie möjlig. Ett stort tack riktas även till alla de poliser runt om i Sverige som ställt upp och delat med sig av sina upplevelser och erfarenheter.

mellan män och kvinnors SM-tal 2007 var 2.4:1, vilket innebar att för varje suicid som begicks av en kvinna, begicks 2.4 suicid av män. Gällande metoder har intoxication och hängning länge varit vanligast och representerat två tredjedelar av samtliga fall av suicid i Sverige (32.8 % respektive 32.2 %). Dessa följs av skjutning (7.4 %), dränkning (6.6 %), föremål i rörelse (6.5 %), hopp från höjd (6 %), skärande/stick (2.6 %) och annan metod (5.9 %; Jiang, Floderus, & Wasserman, 2009).

Psykisk sjukdom är att betrakta som den starkaste prediktorn för suicid (Asnis et al., 1993; Mortensen, Agerbo, Erikson, Qin, & Westergaard-Nielsen, 2000) och mer än 90 % av de individer som genomför suicidhandlingar är vid tillfället psykiskt sjuka (Asnis et al., 1993). Sett till representationen av olika psykiska sjukdomar bland dessa individer är depression, alkoholmissbruk eller en kombination av dessa vanligast förekommande (Henriksson et al., 1993). Övriga riskfaktorer för suicid är arbetslöshet, låg inkomst, avsaknad av relationer och tidigare suicid inom familjen (Qin, Agerbo, & Mortensen, 2003). Vidare är suicidrisken att betrakta som akut om en individ uttrycker en vilja att dö, har en konkret plan för hur detta ska gå till samt tillgång till potentiellt dödliga medel (Hirschfeld & Russell, 1997). Vad gäller fullbordade suicid där en individ i samband med ett polisingripande själv utfört den dödliga handlingen registrerades elva sådana fall i Sverige under tidsperioden 2005-2009. Av dessa skedde tio i arrest och ett under polisjakt (Marie Ekman, analytiker vid Rättmedicinalverket, personlig kommunikation, 16 december 2009). Under samma tidsperiod skedde även 29 fall av suicid i svenska häkten (Elisabeth Jönsson, informatör vid Kriminalvårdens huvudkontor, personlig kommunikation, 11 mars 2009).

Reliabiliteten för suicidstatistik varierar kraftigt mellan olika länder och regioner. Faktorer som påverkar statistiken är bland annat ekonomisk situation, kulturella faktorer och registrering av dödsfall (Hawton & van Heeringen, 2000). Varje år uppskattas 900 000 dödsfall i världen orsakas av suicid. Det är också en av tre ledande dödsorsaker för individer i åldrarna 15-44 år (WHO, 2009).

Suicid och aggression

Att skada sig själv och att skada andra är oftast att betrakta som två distinkta psykologiska processer. Dessa processer har dock visat sig kunna samexistera och ibland resultera i dödliga utfall (Hillbrand, 2001). Internationella jämförelser har visat att förekomsten av fall där mord och suicid samexisterar, homicide-suicide, inte står i relation till förekomsten av mord och suicid. Förekomsten av homicide-suicide har också visat sig vara relativt konstant över hela världen (Marzuk, Tardiff, & Hirsch, 1992). En anledning till detta kan vara betydelsen av en stark biologisk komponent för utvecklandet av psykopatologiska tillstånd som kan generera denna typ av handlingar, till exempel schizofreni (Therani, Brennan, Hodgins, & Mednick, 1998).

Tron på en negativ korrelation mellan suicidalitet och benägenhet att skada andra har länge varit vedertagen. I en studie om skjuthändelser där polisen varit inblandad jämfördes de händelser där individer bedömts som suicidala med dem som inte bedömdes vara det. Resultatet visade på ett förhållande som stod i motsats till den vedertagna tron. De suicidala individerna utgjorde en större risk för att döda eller skada andra individer än de icke-suicidal. Risken för att dessa individer själva skulle skadas eller dödas i sammandrabbningar med polisen bedömdes också ligga på 97 %. En anledning till detta tycks vara att suicidala individer fortsätter uppvisa ett provokativt beteende trots att polisen hotar med att skjuta eller har börjat skjuta (Mohandie et al., 2009).

Suicide by cop

Definition. Som fenomen har suicide by cop (SbC) placerats under kategorin victim-precipitated homicide. Detta begrepp beskrevs först av Wolfgang (1959, s. 252) som: "those criminal homicides in which the victim is a direct, positive precipitator in the crime". Wolfgang menade att individer i dessa situationer var först med att bruka fysiskt våld mot polisen och genom det bidrog till sin egen död. Till detta begrepp har senare subkategorin hetero-suicide tillkommit och beskrivits som händelser där individer uppvisar en vilja att dö, men inte själva vill utföra den dödliga handlingen. I och med detta kan en annan person komma att tvingas till detta. Om den andra personen är en polis är händelsen att betrakta som ett SbC (Foote, 1995).

Den första formella definitionen av SbC gavs av Gerberth (1993, s. 105): "Incidents in which individuals, bent on self-destruction, engage in life-threatening and criminal behavior to force the police to kill them". Senare har SbC kommit att definieras som: "when a subject engages in behavior which poses an apparent risk of serious injury or death, with the intent to precipitate the use of deadly force by law enforcement personnel toward that individual" (Police officer standards and training, refererad i Mohandie, 2008, s. 241).

Terminologi. SbC har kommit att benämnas med en mängd olika termer. Bland annat har benämningen polisassisterat självmord ("officer-assisted suicide") använts (Gerberth, 1993). Detta begrepp har dock fått kritik då det lätt kan uppfattas som att polisen "hjälper" en suicidal individ att dö. Det har även visat sig vara lätt att dra paralleller mellan detta begrepp och dödshjälp inom vården (Keram & Farrell, 1999). Vidare har termen suicide by proxy föreslagits (Kingshott, 2009). En svaghet som framhållits med detta begrepp är att det tar bort den polisiära aspekten och istället ger möjlighet till en bred tolkning och en kategori där samtliga suicid som på ett eller annat sätt innefattar en andra part kan placeras. Utifrån detta begrepp skulle till exempel en händelse där en individ kastar sig framför ett tåg vara att betrakta som suicide by proxy (Keram & Farrell, 1999). Vanligast förekommande vid hänvisning till denna typ av incidenter är dock begreppet suicide by cop. Det är även att betrakta som det begrepp polis, allmänhet och media i engelskspråkiga länder använder i störst utsträckning (Mohandie & Meloy, 2000; Miller 2006). I Sverige finns det idag inte något etablerat begrepp för denna typ av fenomen. Under *Diskussion* föreslås dock termen polisprovocerande suicidbeteende.

Typologi. SbC är att betrakta som ett övergripande begrepp som kan delas in i flera olika kategorier med tillhörande subkategorier. Ett typologiskt system har föreslagits för dessa incidenter med kategorierna direktkonfrontation, störd intervention och brottsintervention. Den första kategorin, *direktkonfrontation*, har gemensamt att individerna planerat en konfrontation med polisen i syfte att få dem att bruka dödligt våld. Det kan handla om direkta attacker, att individen ringer till polisen för att få dem att komma till platsen eller begår ett brott i syfte att påkalla polisiär uppmärksamhet. Den andra kategorin, *störd intervention*, handlar om att polisen konfronterar en individ på grund av att denne uppvisar ett irrationellt eller känslomässigt stort beteende. I denna kategori kan individen vara öppet suicidal eller bli det först då konfrontationen med polisen sker. Den tredje kategorin, *brottsintervention*, karakteriseras av vad som till en början är ett "vanligt brott" som individen har en förväntan att komma undan med. Då dessa förväntningar reduceras av en polisintervention föredrar individen att dö framför att bli gripen (Homant & Kennedy, 2000).

Förekomst. Vad gäller förekomsten av SbC i Sverige är denna okänd då inga svenska vetenskapliga studier genomförts i avseende att undersöka detta. I de populationer som undersökts har det dock visat sig utgöra en betydande andel av de skjuthändelser där polisen varit inblandad. Studier om förekomsten av SbC i Nordamerika har funnit att det utgör 11 % (Hutson et al., 1998) respektive 36 % av skjuthändelserna. Vidare har suicid och suicidförsök, på annat sätt än genom SbC, visat sig förekomma hos ytterligare 5 % av gärningsmännen vilket innebär en förekomst av suicidbeteenden i 41 % av alla skjuthändelser i den undersökta populationen (Mohandie et al., 2009). Vid tillämpning av suicidmetoder finns det alltid tillfällen då individer inte klarar av att genomföra sina handlingar. Utfallet kan bli att de istället skadas eller blir omhändertagna. SbC är att betrakta som en suicidmetod och kan därför också, precis som alla andra metoder, resultera i ett fullbordat eller icke-fullbordat suicid (Mohandie, 2008).

Varför suicide by cop?

Det finns inget absolut svar på varför en individ försöker ta sitt liv genom SbC. Precis som vid andra former av suicid handlar det ofta om en kombination av flera bidragande orsaker och många gånger finns inget svar. De orsaker som uttryckts av individer som överlevt SbC handlar ofta om en vilja att dö i kombination med en oförmåga att själv utföra den dödliga handlingen (Monahan, 1999). Motiven kan dock vara många och handla om bland annat hjälpsökande, en vilja att dö eller homicide-suicide. SbC kan även vara att betrakta som ett alternativ en del individer överväger framför att bli gripna vid sammandrabbningar med polis (Mohandie & Meloy, 2000). Homant et al. (2000) har sammanställt motiv till SbC under fyra kategorier; psykodynamiska motiv, sociala värderingar, praktiska motiv och manipulation. De *psykodynamiska motiven* kan handla om att individer genom sitt handlande vill skapa medialuppmärksamhet. Detta kan i sin tur böttna i en önskan om kompensation för känslor av oviktighet. Individerna kan också karakteriseras av att se sig själva som offer och uppvisa skuldkänslor, rationella eller irrationella, som de söker sona för genom att dödas av vad som upplevs vara en auktoritet. Vidare kan dessa motiv handla om att individer söker ett avslut där de får agera ut sin vrede och dö i en skottlossning med polisen där de försöker ta med så många människor som möjligt. Det kan även handla om en önskan att skapa skuldkänslor hos en auktoritetsfigur eller agerar ut en konflikt med en föräldragestalt. *Sociala motiv* kan handla om att individen upplever att suicid genom mer traditionella metoder inte är socialt accepterat eller att betrakta som en allvarlig synd. Vidare kan det handla om att individen vill bli dödad genom legalt sanktionerat våld från en myndighet eller avsluta sitt liv framför att till exempel hamna i fängelse. *Praktiska motiv* kan handla om att individen inte orkar med eller inte är fysiskt kapabel att genomföra en suicidhandling på egen hand. Individen kan även vara rädd för att misslyckas om denne själv skulle utföra handlingen, men tror att polisen kan genomföra det på ett snabbt och effektivt sätt. Vidare kan det handla om till exempel oro över att livförsäkringen inte kommer betalas ut om försäkringsbolaget vet att det handlar om suicid. *Manipulation* kan handla om att individen genom sitt beteende och dess konsekvenser vill få polisen att framstå som dålig inför resten av samhället.

Vem begår suicide by cop?

Generellt sett uppvisar de som genomfört eller försökt genomföra SbC och de som försökt ta sitt liv på egen hand flera gemensamma riskfaktorer. Det handlar bland annat om psykisk sjukdom, missbruk av alkohol och droger, traumatiska upplevelser och tidigare suicidtankar (Lord, 2000). Sett till demografisk data är en övervägande majoritet av dessa individer ensamstående män med en medelålder på strax över 30 år (Hutson et al., 1998; Wilson, Davis, Bloom, Batten, & Kamara, 1998; Homant et al., 2000; Mohandie et al., 2009).

Psykisk sjukdom. Gällande psykisk sjukdom har detta visat sig vara förekommande i en stor andel av de SbC-händelser som undersökts. Lord (2000) undersökte 62 fall av SbC och kunde bekräfta förekomsten av psykiska störningar i cirka 54 % av fallen. Störningarna utgjordes till största delen av bipolärt syndrom eller schizofreni. Drygt en tredjedel av den undersökta populationen använde också alkohol eller narkotika under SbC-händelserna och mer än hälften av individerna (53 %) i den totala populationen var att betrakta som missbrukare utan närmare angivelser. Mohandie et al. (2009) undersökte 256 fall av SbC. I 62 % av dessa fall fanns en bekräftad eller trolig historik av psykisk ohälsa. Ungefär hälften av dessa utgjordes av depression eller någon annan form av förstämningssyndrom. Vidare förekom missbruksproblematik (17 %), psykosjukdom (15 %) och någon form av personlighetsstörning (3 %). I 32 % av fallen var dock tillståndet för psykisk hälsa okänt vilket kan tala för ett stort mörkertal gällande förekomsten av psykisk problematik inom denna population. En studie av Wilson et al. (1998) fann medicinsk dokumentation av psykiatriska diagnoser i 40 % av de undersökta SbC-fallen. I resterande 60 % bedömdes förekomsten av psykiatrisk diagnos som trolig med depression och missbruk som dominerande diagnoser.

De kategorier som beskrivs av Homant & Kennedy (2000) visar att SbC kan uppstå i flera olika typer av situationer. Om individen själv har sett till att situationen uppstått är det dock mer trolig att denne uppvisar grandiosa och paranoida karaktärsdrag. Om individen däremot inte medvetet framkallat situationen är det troligare att denna karakteriseras av depressivitet och impulsivitet (Foote, 1995).

Suicidalitet. Sett till tidigare suicidförsök bland individer som genomfört SbC har en förekomst på 26 % (Lord, 2000) respektive 16 % kunnat påvisas (Mohandie et al., 2009). Det bör dock tilläggas att detta var okänt i en stor del av fallen (60 %) vilket kan tala för ett stort mörkertal. Vad gäller suicidal kommunikation före och under händelserna förekom detta i 87 % av fallen. Vidare har det även visat sig att 80 % av alla SbC-situationer tycks vara impulsiva, det vill säga oplanerade. Den suicidal intention som karakteriserar dessa fall tycks i en majoritet av fallen alltså uppstå först när polisen kommer till platsen (Mohandie et al., 2009).

Aggressivitet. Sett till gärningsmännens beteende under situationerna har det konstaterats att i minst 90 % av fallen i en undersökt population (n = 243) har gärningsmännen vägrat följa polisens uppmaningar, hotat polisen genom sitt beteende och attackerat polisen. Vidare har cirka hälften skadat eller försökt skada andra civila precis före polisens ankomst eller under situationen. Att gärningsmännen tycks vara bestämda att fullfölja sina beslut i kombination med en hög grad av impulsivitet talar för att aggressiviteten hos dem som genomför SbC karakteriseras av en affektiv form av våld vilken är emotionellt och reaktivt grundad snarare än målmedveten och planerad (Mohandie et al., 2009).

Vad gäller det livshotande beteende som kan uppvisas i SbC-situationer kan detta vara antingen skenbart eller verkligt. En del situationer innebär allvarlig fara gentemot polis eller andra individer medan det i andra situationer inte föreligger någon fara alls då gärningsmannen inte har något riktigt vapen eller inte är kapabel till att skada någon annan. En studie där faran i SbC-situationer (n = 123) undersöktes fann att det i 56 % av fallen förelåg en dödlig fara för polis eller annan person, i 22 % av fallen var faran inte lika hög och i 22 % förelåg ingen fara alls (Homant, Kenndey, & Hupp, 2000). Svårigheten med att bedöma det faktiska hotet gör dock att varje SbC-situation bör betraktas som allvarlig (Miller, 2006). En studie i vilken SbC-händelser jämfördes med andra skjuthändelser där polisen varit inblandad fann flera signifikanta skillnader mellan gärningsmännen. I SbC-situationerna tenderade gärningsmännen att vara obeväpnade eller beväpnade med kniv i högre utsträckning. Vad gäller förekomsten av skjutvapen skilde sig dock denna inte mellan de två grupperna. Däremot var gärningsmännen vid SbC-situationer mer benägna att skjuta mot polisen, mer benägna att uttrycka hot genom sitt beteende eller verbal kommunikation och mindre benägna att försöka fly. I de fall där gärningsmännen försökt fly uppvisades ofta ett irrationellt flyktbeteende (Mohandie et al., 2009).

Sett till durationen för SbC-händelser är en klar majoritet (72 %) över på en timme eller mindre, 62 % inom 30 minuter, 41 % inom 15 minuter och 29 % inom tio minuter. Dock har det rapporterats om händelser som varat 24 timmar eller mer. Dessa motsvarar dock endast en liten andel (1 %) och är därför att betrakta som extremfall (Mohandie et al., 2009). Det faktum att många SbC-händelser varar under så pass kort tid gör att möjligheten att sätta in specialutbildad personal reduceras kraftigt. Resurser i form av förhandlare bör dock sättas in vid de händelser där tid finns (Monahan, 1999).

Reaktioner vid suicide by cop

De arbetsuppgifter som är kopplade till yrket gör att poliser är inblandade i många olika typer av händelser som kan upplevas som traumatiska. Det som dock urskiljer skjuthändelser är att polisen alltid upplevt att det funnits en risk att dödas eller skadas. En studie som undersökte vilka typer av händelser poliser i Sverige upplevde som mest traumatiska fann händelser där det förekommit hot med vapen som en av ledande. Rädsla, risk för att skadas och risk för att dödas var reaktioner som upplevdes starkast vid hot både med och utan vapen (Karlsson & Christianson, 2003). Det är också denna typ av händelser som utgör majoriteten av de fall där poliser senare utvecklar psykopatologiska syndrom som till exempel posttraumatiskt stressyndrom (PTSS; McCaslin et al., 2006). PTSS är ett ångesttillstånd som uppstår till följd av en svår händelse eller chockartad upplevelse och som karakteriseras av att den drabbade återupplever minnen och känslor från det inträffade. En akut form av PTSS är akut stressyndrom (ASD). Detta ångesttillstånd uppstår inom fyra veckor efter den inträffade händelsen och kan ställas om en individ, under eller efter händelsen, uppvisar minst tre av de följande fem dissociativa symtomen: avtrubbning, likgiltighet eller avsaknad av känslomässiga reaktioner; reducerad medvetenhet gällande omgivning; överklighetskänslor; avpersonifiering eller dissociativa minnesstörningar (American Psychiatric Association, 1994).

En amerikansk studie som specifikt undersökte polisens reaktioner vid skjuthändelser fann att en majoritet (90.4 %) av deltagarna upplevde ett eller flera akuta dissociativa symtom under händelserna (Rivard, Dietz, Martell, & Widawski, 2002). Liknande resultat har även tidigare rapporterats (Honig & Roland, 1998). En stor andel av dessa symtom utgjordes av störd tidsperception (80,8 %) och tillfälliga hörselstörningar (47,8 %). Det kunde även konstateras att nära

82 % av den undersökta populationen uppvisat symtom på akut stressyndrom. Av dessa uppnådde dock endast 6 % samtliga kriterier för diagnosen akut stressyndrom. Vidare rapporterade 19 % försämrade minnesbilder från delar av händelserna och ett flertal beskrev minnen som successivt förbättrades (Rivard, et al. 2002).

De nordamerikanska studier som genomförts om SbC har främst fokuserat på händelserna och gärningsmännen. De psykologiska reaktioner som kan uppstå hos poliser till följd av SbC har därmed inte undersökts i någon större utsträckning och inte undersökts alls utanför Nordamerika. Dessa reaktioner kan dock vara att förvänta som kraftigare än vid nästan någon annan form av skjuthändelser. Ofta upplever poliser en avsaknad av kontroll och den manipulation som kan karaktärisera SbC gör att de tvingats till att skjuta. Dessa händelser saknar också helt den heroiska aspekt som kan upplevas vid andra skjuthändelser (Miller, 2006). För poliser som upplevt SbC-händelser uppstår ofta en känsla av att inte ha lyckats. Denna känsla tar sig ofta uttryck genom tankar kring huruvida det egna agerandet varit korrekt eller inte. Vidare kan allmänhetens reaktioner komma att bli starka till följd av nyhetsrapporteringen kring dessa händelsen som många gånger saknar fullständig fakta om vad som inträffat. Detta kan i sin tur resultera i att polisen upplever extern granskning och ifrågasättande av det egna agerandet (Rickgarn, 1999).

Bearbetning. Den mental "tuffhet" ("toughness") som uppvisas av individer inom många yrkesgrupper som regelbundet exponeras för potentiellt traumatiska händelser är att betrakta som ett resultat av träning och erfarenhet. Dock finns det alltid en risk för att händelser uppstår som överskrider individens normala förmåga att hantera stress. En händelse kan också ha en specifik mening för en viss individ och genom detta skapa en reaktion de flesta andra inte skulle uppvisa. Detta gör också att den efterföljande hanteringen av en viss sorts upplevelse kan skilja sig från person till person (Miller, 2008). I Sverige ska poliser som upplevt svåra händelser erbjudas kriststöd i form av avlastningssamtal. Tidigare genomfördes dessa interventioner främst av polisens debriefinghandledare. Detta har dock kommit att övergå till att de närmsta cheferna genomför avlastningssamtalen. För att förbättra kompetensen om avlastningssamtal inleddes 2008 en utbildningsåtgärning särskilt riktad mot chefer i direkt ledarskap (Polismyndigheten i Stockholms län, 2009). Att genom samtal dela med sig av sina upplevelser för kollegor som varit med om samma händelse, så kallat kamratstöd, är även att betrakta som en vanlig bearbetningsstrategi bland svenska poliser (Karlsson & Christianson, 2003). Enligt Rickgarn (1999) bör dock stöd i form av psykologisk debriefing också sättas in efter SbC-händelser. Förutom det fysiska hot som händelsen utgör är det viktigt att dessa samtal fokusera på de psykologiska aspekterna av polisernas upplevelser. Primärt sett ska dessa samtal rikta sig till de poliser som varit närvarande vid händelsen. Dock bör det även erbjudas till övriga poliser inom samma enhet då den efterföljande psykologiska stressen från dessa händelser kan komma att påverka hela avdelningen (Rickgarn, 1999). Att känna till SbC och vilka reaktioner som kan följa är dock att betrakta som en faktor som kan verka preventivt mot de psykologiska konsekvenser som kan uppstå efter denna typ av händelser (Keram & Farell, 1999).

Syfte

En ökad förståelse för de mekanismer som bidrar till att suicide by cop uppstår är att betrakta som viktigt för att hjälpa polisen att hantera denna typ av situationer och dess efterföljande konsekvenser. Denna studie syftar därför till att ge en deskriptiv bild av suicide by cop i Sverige

utifrån förekomst och karakteristika gällande situationer och gärningsmän. Vidare syftar studien till att beskriva hur dessa händelser kan upplevas och hanteras av inblandade poliser.

Metod

Deltagare

Deltagarna i studien var poliser från fyra olika myndigheter som alla hade upplevt händelser som av författaren bedömts vara suicide by cop utifrån kriterier hämtade från Hutson et al. (1998). Dessa kriterier finns beskriva under *Procedur*. Gruppen av deltagare utgjordes av åtta män och två kvinnor med en medelålder på 41.7 år ($SD = 11.76$). Dessa hade i genomsnitt arbetat 15.6 år inom yrket ($SD = 11.42$).

Material

Den deskriptiva analysen grundades på förundersökningsmaterial från de händelser som i Rikspolisstyrelsens nationella databas angetts avse skjuthändelser. Förundersökningsmaterialet utgjordes av totalt 91 olika skjuthändelser och omfattades av sammanlagt cirka 3200 sidor. Materialet innefattade bland annat brottsanmälningar, avrapporteringspremier och förhör med polis, vittnen och gärningsmän. Förundersökningsmaterialet var i pappersform och varierade både vad gäller kvalitet och omfattning. Det material som bedömdes avse SbC-händelser omfattades av sammanlagt cirka 750 sidor.

Vid intervjuer med poliser som upplevt SbC-händelser användes en intervjuguide som var indelad i fyra olika frågeområden. Det första frågeområdet syftade till att samla in bakgrundsinformation och demografisk data om intervjupersonerna och leda in intervjun mot de mer djupa och händelserelaterade frågorna. I intervjuguidens andra frågeområde gavs intervjupersonerna möjlighet att fritt berätta om sina minnen från det att händelserna inletts tills att de avslutats. De följande två frågeområdena syftade till att ta reda på hur intervjupersonerna upplevt och hanterat det som inträffat direkt efteråt samt hur de ser på det idag.

Procedur

För att kunna undersöka förekomsten av SbC i Sverige skickade författaren en förfrågan till Rikspolisstyrelsen om tillgång till deras nationella databas över skjuthändelser. Författaren bad om att få ta del av registren över händelser som ägt rum under tidsperioden 2005 till och med 2009. Detta beviljades med motiveringen att den kunskap studien kunde generera var av intresse för Rikspolisstyrelsen samt att det inte föreligger några hinder för allmänheten att ta del av detta material. Efter att ha beviljats tillgång till dessa register gjordes en granskning där händelser som registrerats som vådaskott eller där hundar skjutits sorterades bort. Anledningen var att det i dessa fall inte bedömdes kunna föreligga några suicidmotiv. För övriga händelser som i registren angetts avse skjutningar beställdes förundersökningsmaterial från respektive polismyndighet. Dessa beställningar genomfördes elektroniskt via de kontaktformulär som finns att tillgå för kontakt med respektive polismyndighet.

I syfte att kunna identifiera SbC-händelser i det insamlade förundersökningsmaterialet användes tre av de fyra kriterier som tillämpats av Hutson et al. (1998). Det kriterium som valdes bort var ”bevis för att individen medvetet sett till att situationen eskalerat i syfte att provocera polisen till att skjuta” (Hutson et al., 1998). Detta valdes bort i enlighet med Homant & Kennedy (2000) då tillämpningen av detta kriterium anses kunna utesluta händelser som är intensiva redan initialt och där det är svårt att bedöma om någon faktisk eskalering skett. En händelse bedömdes som SbC om det fanns:

1. Bevis på att individen hade suicidala intentioner.
2. Bevis på att individen specifikt ville att polisen skulle skjuta honom/henne.
3. Bevis på att individen hade ett dödligt vapen eller vad som uppfattades vara ett dödligt vapen.

För att testa interbedömarreliabiliteten med de ovanstående kriterierna valdes sedan tio händelser ut där författaren bedömt att samtliga tre kriterier varit uppfyllda. Dessa blandades med fem skjuthändelser händelser där ett eller två av kriterierna bedömts förekomma. Författaren överlämnade sedan själv materialet direkt till en kommissarie vid Rikskriminalpolisens gärningsmannaprofilgrupp som bedömdes ha goda kunskaper om att tillämpa vetenskapliga kriterier på verkliga händelser. Materialet var presenterat i en pärm där varje fall föregicks av ett dokument med de tre kriterierna. Kommissarien ombads fylla i om hon ansåg (ja) eller inte ansåg (nej) att respektive kriterium uppfylldes i var och ett av de presenterade fallen. Det bedömda materialet återfördes sedan per rekommenderad post till författaren. För att beräkna interbedömarreliabiliteten beräknades Cohen´s Kappa. Beräkningarna gav ett värde på Kappa = 1, vilket innebär att författaren och kommissarien bedömt exakt lika utifrån de testade kriterierna.

Utifrån förundersökningsmaterial från de händelser som bedömts vara SbC kontaktades poliser som varit inblandade via e-post eller per telefon. Poliser som skjutit dödande skott exkluderades dock då en intervjusituation bedömdes kunna vara alltför psykiskt påfrestande för dem. I syfte att garantera konfidentialitet kände endast författaren till vilka poliser som kontaktades och då kontakt inte kunde tas direkt med enskilda poliser uppgavs inte studiens syfte. Poliserna tillfrågades om intresse att delta i studien och om intresse fanns skickades ett missivbrev ut varefter kontakt åter togs. Intervjuerna skedde på platser som bestämts i samråd med poliserna själva. Av dessa skedde nio av tio intervjuer i samtalsrum vid polisernas respektive arbetsplatser och en skedde i offentlig miljö. Intervjuerna varande mellan 30-45 minuter och spelades in digitalt. I samband med intervjuerna gavs även kontaktuppgifter till debriefinghandledare vid respektive polismyndighet som intervjupersonerna kunde kontakta om dem efter intervjun upplevde ett behov av att prata om den inträffade händelsen.

Databearbetning

För den kvalitativa analysen tillämpades meningskoncentrering (Kvale, 1997) och analysen genomfördes enligt följande steg:

1. De inspelade intervjumaterialet transkriberades ordagrant av författaren.
2. Transkriptionerna lästes igenom i syfte att ge en övergripande bild av intervjudata.
3. Enheter som var att betrakta som meningsbärande för varje enskild intervju markerades och plockades sedan ut.

4. Meningsbärande enheter sammanställdes för varje enskild intervju och gjordes om till kortfattade deskriptiva meningar.
5. Utifrån syftet att beskriva hur SbC-händelser kan upplevas och hanteras av inblandade poliser kategoriserades de deskriptiva meningarna under olika teman (*Polisers upplevelser av gärningsmännen, Polisens upplevelser under situationen, Polisens upplevelser efter situationen, Hantering av upplevelser*). Utifrån denna tematiska kategorisering kom sedan ett flertal kategorier och subkategorier att urskiljas som kunde ge analysen en ökad nyansering (Tabell 2).

Då författaren redan före studien presenterat forskning om SbC för polisen bedömdes den egna förförståelsen kunna utgöra ett hot mot den interna validiteten genom dess påverkan på intervjusituationen. Att inledningsvis låta intervjupersonerna fritt berätta om händelserna och sina upplevelser var därför tänkt som en åtgärd med syfte att reducera detta hot mot det material som senare kom att bearbetas. Följdfrågor användes dock för att eftersträva mättnad inom samtliga frågeområden.

I syfte att validera de tolkningar författaren gjort av intervjupersonernas beskrivningar jämfördes de kategorier som skapats utifrån deskriptionerna i intervjumaterialet med de variabler som registrerats från förundersökningsmaterialet. Denna process kunde validera polisernas beskrivningar av gärningsmännens beteenden genom faktiska data. Exempelvis kunde en upplevelse av gärningsmannen som påverkad av alkohol eller narkotika jämföras med blodprover från rättsmedicinska undersökningar. Detta är att betrakta som form av triangulering, det vill säga en åtgärd som syftar till att stärka den interna validiteten för studiens kvalitativa resultat genom att bedöma det utifrån flera källor och därmed minimera risken för bias (Kvale, 1989).

Resultat

Suicide by cop i Sverige 2005-2009

Den undersökta populationen under tidsperioden 2005 till och med 2009 utgjordes av totalt 91 olika händelser där poliser i Sverige avlossat sina tjänstevapen. Sett till fördelningen mellan olika typer av skjutningar utgjordes 52 % (n = 47) av verkningseld, 46 % (n = 42) av varningsskott och 2 % (n = 2) av händelser som kom att kategoriseras som övrigt. Vad gäller den sistnämnda kategorin utgjordes denna av ett fall där typen av skjutning inte framgick och ett fall där en polis tagit sitt eget liv med sitt tjänstevapen. Sett till förekomsten av SbC i den totala populationen, det vill säga bland samtliga kategorier av skjuthändelser, svarade dessa för 14 % (n = 13). Av de händelser där polisen skjutit verkningseld utgjordes dock 26 % (n = 12) av SbC-händelser.

Utifrån förundersökningsmaterialet för de SbC-händelser som identifierats togs variabler ut för att ge en deskriptiv beskrivning av händelserna och gärningsmännen. Variablerna valdes utifrån aspekter som betonats i litteraturen inom området och omfattade typ av händelser, utfall, demografi, beteende, förekomst av vapen, psykopatologiskt beteende, påverkan av alkohol och/eller narkotika och sjukdomshistorik. Dessa redovisas i Tabell 1 och i löpande text.

Typ av händelser. Av de 13 SbC-händelser som inträffade under den undersökta tidsperioden är sju av dessa att betrakta som impulsiva, fem som planerade och i ett av fallen är detta okänt. En händelse kom att bedömas som impulsiv om gärningsmannen själv inte medvetet sett till att polisen

kommit till platsen och därmed inte heller kan anses ha planerat händelsen. I flera av dessa fall har det varit anhöriga som kontaktat polisen med anledning av att de varit oroliga för gärningsmannen eller sig själva då denne betett sig suicidalt eller aggressivt. I de fall som bedömts som planerade har gärningsmannen själv medvetet tagit kontakt med polisen eller utfört en handling som garanterat polisiär uppmärksamhet.

Utfall. Sett till utfallet av dessa SbC-händelser resulterade tolv av 13 i att gärningsmännen blev skjutna. Av dessa avled två stycken till följd av skadorna. Att en av gärningsmännen inte blev skjuten berodde på att denne stannade upp efter att polisen skjutit varningsskott för att sedan ge upp. Efter gripandet uppgav dock gärningsmannen att hans intention hade varit att bli skjuten, men att han ångrat sig då han insåg vad detta skulle kunna innebära för de inblandade poliserna.

Demografi. De gärningsmän som genomfört SbC i Sverige har alla varit män med en medelålder på 30.67 år ($SD = 11.52$). I ett av fallen var dock åldern okänd.

Beteende. Samtliga gärningsmän uppvisade ett hotfullt beteende mot polisen genom att vara beväpnade och aggressiva. Av dessa uttryckte sex stycken även verbala hot mot polisen och fyra betedde sig hotfullt mot andra civila.

Förekomst av vapen. Sett till förekomsten av vapen var samtliga gärningsmän beväpnade med ett eller flera vapen. I sju fall var gärningsmännen beväpnade med kniv/vasst föremål, i fyra fall med skjutvapen, i ett fall med skjutvapen och kniv och i ett fall med kniv och tillhygge. Vad gäller skjutvapen innefattade denna kategori allt som av polisen uppfattades som skjutvapen. I tre av dessa fall handlade det om repliker, i ett fall ett obrukbart vapen och i ett fall var vapnet äkta och brukbart.

Psykopatologiskt beteende. Sju av gärningsmännen bedömdes uppvisa ett suicidalt beteende. Dessa beteenden utgjordes av att gärningsmännen riktade vapen mot sig själva eller uppvisade ett direkt självdestruktivt beteende som att till exempel skära sig själva. Vad gäller verbala uttryck för suicidalitet förekom detta före, under eller efter i samtliga fall utom ett. Av dessa gav sex gärningsmännen verbalt uttryck för suicidalitet före händelserna. De verbala uttrycken utgjordes antingen av direkt uttalade önskningar om att dö eller uppmaningar till polisen om att skjuta.

Påverkan av alkohol och/eller narkotika. Tio av gärningsmännen var under händelserna påverkade av alkohol och/eller narkotikaklassade preparat. Av dessa var två gärningsmän endast påverkade av alkohol, fyra av endast narkotikaklassade preparat och två av en kombination av alkohol och narkotikaklassade preparat. I de övriga två fallen framgick inte specifikt vad gärningsmännen var påverkade av, endast att de var påverkade av narkotika. De preparat som förekom var tetrahydrocannabinol, amfetamin, klonazepam, lysergsyredietylamid (LSD), Stilnoct, morfin och Zopiklon. Tetrahydrocannabinol ingår i hasch- och cannabispreparat, amfetamin är en centralstimulanti, klonazepam ett antiepileptiskt preparat i gruppen benzodiazepiner, morfin en opiat som finns heroin, kodein och etylmorfin, lysergsyredietylamid (LSD) ett psykedeliskt preparat och Stilnoct samt Zopiklon benzodiazepinliknande preparat innehållandes zoplidem. Samtliga preparat som förekom var klassade som narkotika när respektive händelse inträffade (Rättsmedicinalverket, 2010).

Sjukdomshistorik. Bland gärningsmännen kunde psykiatriska diagnoser bekräftas i fyra av fallen. I ytterligare sex fall bedömdes dock förekomsten av psykiatriska diagnoser som trolig då individen

själv, anhöriga eller polis beskrivit tydliga symtom. I de fyra fall där psykiatriska diagnoser kunde bekräftas förekom depression, schizoaffektivt syndrom av bipolär variant, borderline personlighetsstörning och ADHD. Hos de gärningsmän där psykiatriska diagnoser bedömts som troliga representerades dessa främst av förstämningssyndrom och psykotiska syndrom. Vidare är förekomsten av substansrelaterade störningar att betrakta som trolig hos ett flertal av dessa gärningsmän.

Sett till tidigare suicidtankar gav sju gärningsmän uttryck för detta och fyra rapporterade om tidigare suicidförsök. Gällande kontakt med psykiatrin uppgav sex gärningsmän att de tidigare haft detta och ytterligare fyra uppgav att de sökt psykiatrisk vård den närmsta tiden före händelsen.

Tabell 1

Karakteristika för SbC-händelser i Sverige under tidsperioden 2005 till och med 2009

Händelse	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Utfall	Årtal	05	05	05	06	06	07	08	08	08	08	09	09	09
	Impulsivt	X		X	X		X	X	X			X		
	Planerat		X			X				X		X	X	
	Skjuten/skadad			X	X	X	X	X	X	X	X		X	
	Skjuten/död		X										X	
	Annat	X												
Demografi	Ålder	42	22		21	19	23	39	30	27	38	31	57	19
	Kön	Man	Man	Man	Man	Man	Man	Man	Man	Man	Man	Man	Man	Man
Beteende	Verbala hot mot polis		X		X	X	X			X			X	
	Hotfullt beteende mot polis	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
	Hotfullt beteende mot civila	X		X			X		X					
	Annat brott i samband med SbC	X	X	X	X	X	X		X					
Förekomst av vapen	Skjutvapen	X		X		X		X					X	
	Kniv/vasst föremål	X	X		X		X		X	X	X	X	X	
	Tillhygge						X							
Psykopatologiskt beteende	Suicidalt beteende			X	X	X			X	X	X	X		
	Verbalt uttryckt suicidalitet (före)		X			X		X	X			X	X	
	Verbalt uttryckt suicidalitet (under)			X		X		X	X	X		X		
	Verbalt uttryckt suicidalitet (efter)	X					X		X	X			X	
	Påverkad av alkohol/narkotika		X ¹	X ²	X ³	X ⁴	X ⁵	X ⁶	X ⁷		X ⁸	X ⁹	X ¹⁰	
	Sjukdomshistorik	Psykiatrisk diagnos							X	X	X		X	
Trolig psykiatrisk diagnos			X	X	X	X	X						X	
Tidigare suicidtankar						X	X	X	X	X		X	X	
Tidigare suicidförsök									X	X		X	X	
Tidigare kontakt med psykiatri					X	X		X	X	X			X	
Sökt hjälp		X	X			X				X				

Not. Variabler under sjukdomshistorik är att betrakta som okända om inget annat anges.

¹ Tetrahydrocannabinol; ² Okänt; ³ Okänt; ⁴ Etanol, amfetamin, tetrahydrocannabinol, klonazepam;

⁵ Lysergsyredietylamid (LSD); ⁶ Etanol; ⁷ Etanol; ⁸ Stilnoct; ⁹ Klonazepam, morfin; ¹⁰ Etanol, Zopiklon.

Svenska polisers upplevelser av suicide by cop

De poliser som deltog i studien intervjuades om sina egna upplevelser av gärningsmännens beteenden, av sig själva samt hur de hanterat dessa upplevelser. Gärningsmännens beteenden har upplevts som aggressiva och de flesta poliser har upplevt dem som psykiskt sjuka och/eller påverkade av narkotika. En majoritet av deltagarna upplevde också gärningsmännen som suicidala. Vidare förekom olika typer av upplevelser och reaktioner som kom att hanteras på olika sätt. I Tabell 2 redovisas de teman, kategorier och subkategorier som analysen kunnat identifiera. Dessa beskrivs sedan mer ingående i löpande text.

Tabell 2

Polisers upplevelser och hantering av SbC-situationer.

Tema	Kategori	Subkategori
<i>Polisers upplevelser av gärningsmännen</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Aggressivt beteende mot polis • Psykopatologiskt beteende 	<ul style="list-style-type: none"> • Suicidalitet • Narkotikapåverkan
<i>Polisers upplevelser under situationen</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Akuta stressreaktioner • Dissociation 	
<i>Polisers upplevelser efter situationen</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Akuta stressreaktioner • Posttraumatiska reaktioner 	
<i>Hantering av upplevelser</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Individuell bearbetning • Social bekräftelse 	

Polisers upplevelser av gärningsmännen

Aggressivt beteende mot polis. I samtliga händelser har gärningsmännen uppvisat ett beteende som av poliserna upplevts aggressivt genom dess hotfulla och provokativa karaktär. Dessa beteenden har bland annat tagit sig uttryck genom att vapen riktats mot poliserna i kombination med verbala hot: ”Han höll upp en kökskniv och skrek ‘Kom hit, jag ska döda er’” (IP 7). Samtliga gärningsmän har också innehavt ett vapen eller vad som uppfattats vara ett vapen och utifrån upplevelsen av gärningsmannen som aggressiv och beväpnad har samtliga poliser bedömt att denne har kunnat utgöra ett allvarligt hot mot polisen själv, kollegor och/eller personer i omgivningen: ”Han kändes så himla motiverad att göra det och står och säger ‘Kom igen och skjut mig då’ med den här galna blicken. Det kändes som att hade vi inte skjutit där så hade han gjort precis vad som helst för att bli skjuten” (IP 3).

Psykopatologiskt beteende. I hälften av fallen har poliserna upplevt gärningsmännen som psykiskt sjuka. Dessa tolkningar har grundat sig i bedömningar av gärningsmännens beteenden som av flera poliser beskrivits som irrationellt: ”Han hörde vad man sa, men hans svar var inte relevanta och han dansade omkring där och tog av sig tröjan” (IP 8); ”Jag tänkte att den här killen är helt sjuk i huvudet, inte påtänd utan psykiskt sjuk” (IP 9). Vidare har även beskrivningar av fysiologiska indikatorer på psykisk sjukdom rapporterats: ”Jag kommer ihåg att han såg psykiskt sjuk ut och var kolsvart i blicken” (IP 7). Sett till de psykopatologiska beteenden poliserna beskriver framgår två distinkta underkategorier: *suicidalitet* och *narkotikapåverkan*.

Suicidalitet. I nio fall av tio har poliserna upplevt gärningsmännen som suicidala. Dessa upplevelser har grundat sig i bedömningar av gärningsmännens beteenden och/eller verbala

uttryck under händelserna. I sju fall av tio har gärningsmännen verbalt uttryckt en vilja att bli skjutna och i flera fall har dessa uttalanden förstärkts genom gester, så som att rikta vapen mot sig själva eller visa vart de önskar att polisen ska skjuta: ”Han gick mot oss och skrek ‘Döda mig, skjut mig här’ och pekade på huvudet” (IP 7). I två fall har även direkt självdestruktiva beteenden uppvisats genom att gärningsmannen i ett fall skurit sig själv allvarligt och i ett annat fall hoppat ut genom ett stängt fönster i ett flervåningshus: ”Han hade huggit sig själv i magen med kniven och gick sedan mot oss och skrek ‘skjut mig då’” (IP 2); ”Han trängde rakt igenom en stor ruta och landade en och en halv våning ner. Han tog inte ens emot sig” (IP 1). Vidare beskriver flera poliser gärningsmännens beteenden som irrationella då de stannat kvar i anslutning till polisen trots möjlighet att fly samt att de inte visat några tecken på att ge upp trots ett uppenbart underläge.

I flera fall har även poliserna upplevt att gärningsmännens hotfulla beteenden eskalerat när de verbalt uttryckt att de måste skjuta om denne kommer närmre. I de sju fall där gärningsmännen verbalt uttryckt en vilja att bli skjutna upplevde fem poliser detta som en faktor som gjorde att de höll tillbaka med sitt beslut om att verkställa skjutningen längre än vad de bedömer att de annars hade gjort: ”Redan när han visade vapnet och gick emot oss hade vi genom nödvärnsrätten kunnat använda verkningseld mot honom, men eftersom han helt plötsligt började skrika ‘skjut mig då, skjut mig då’ vart det liksom lite fel” (IP 6).

Narkotikapåverkan. I sju fall av tio beskriver poliserna att de upplevt gärningsmännen som narkotikapåverkade. Dessa upplevelser har sin grund i bedömningar av beteenden och/eller fysiologiska indikatorer som av poliserna tolkats som narkotikarelaterade: ”Jag såg att hans ögon inte riktigt stämde, som om han hade droger i kroppen” (IP 9); ”Jag upplevde honom som påtänd av narkotika och vi visste ju att han var missbrukare” (IP 6). I ett av fallen intog även gärningsmannen ett narkotikapreparat framför polisen under händelsen.

Polisers upplevelser under situationen

Samtliga intervjupersoner utom en beskrev att de under situationerna varit redo att skjuta gärningsmännen. De bedömer även att de haft fullt lagligt stöd att göra det. Av dessa var det dock endast tre som faktiskt sköt gärningsmännen. De övriga, förutom en, upplever dock att de var väldigt nära att skjuta och i två av fallen hade de till och med börjat trycka av. Anledningen till att de avstått från att skjuta har i de flesta fall varit att en kollega hunnit före: ”Jag tänkte att ‘ja, nu måste jag skjuta’ och precis då skjuter Kollega och gärningsmannen faller ihop som ett korthus” (IP 3); ”Jag kommer ihåg att jag siktade mot bröstet och hade börjat trycka av när han plötsligt brottades omkull” (IP 7).

Akuta stressreaktioner. Gällande hur poliserna upplevt sina egna reaktioner under respektive händelse framkommer ett flertal symptom på akut stress. Bland annat rapporteras upplevelser av adrenalinpåslag, vilket i en del fall även har upplevts påverka skjutförmågan: ”Jag kommer ihåg att jag skakade extremt när jag höll vapnet och fick verkligen fokusera för att se kornet i siktet” (IP 7). Vidare beskriver ett flertal poliser upplevelser som indikerar på perceptuella störningar, så som störd tidsperception och reduktion av hörseltryck: ”Det utspelade sig på några sekunder men det kändes som en timme” (IP 6), ”Jag står bredvid men uppfattar knappt att de skjuter. Jag tror att det var någon som sa att de hade skjutit” (IP 1).

Dissociation. En majoritet av deltagarna ger uttryck för upplevelser som är att betrakta som dissociativa. Av dessa är de flesta att betrakta som en form av adaptiv dissociation där poliserna upplevt sig vara så fokuserade på att lösa situationen att de inte upplevt några

känslomässiga reaktioner. Ett flertal upplevde även en utestängning av faktorer som inte var kopplade till det akuta hotet, så som människor i omgivningen. Denna typ av dissociation är alltså att betrakta som adaptiv i den mening att den har underlättat för de inblandade poliserna att lösa situationerna genom att öka deras fokus på det faktiska hotet och stänga ut övriga stimuli. Drygt hälften av poliserna beskriver även upplevelser av association till tidigare övningsituationer från polisutbildningen. Flera av dessa poliser upplevde att händelserna kändes precis som övningar och att de därför visste precis vad de skulle göra: ”Det var precis som att man var i skolan på en övning och ‘vad händer nu? Vad ska du göra nu?’” (IP 3). Vidare rapporterar flera poliser om upplevelser av dissociation som tagit sig uttryck genom överklighetskänslor och upplevelser av att vara i ett drömliknande tillstånd: ”Det var som i en dröm där man försöker springa men inte kommer någonstans” (IP 8). Denna typ av dissociation är dock inte att betrakta som adaptiva då den inte har resulterat i att poliserna fungerat bättre under respektive situation.

Polisers upplevelser efter suicide by cop

Akuta stressreaktioner. Vad gäller de initiala upplevelserna efter situationerna beskriver flera poliser akuta stressymtom av den karaktär som även upplevdes under situationerna. En majoritet av dessa utgörs av perceptuella störningar i form av störd tidsperception och fysiologiska stressreaktioner till följd av upplevt adrenalinpåslag.

Posttraumatiska reaktioner. De posttraumatiska reaktioner som rapporterats av ett flertal poliser innefattar främst tankar om vad som kunde ha hänt. Dessa tankar syftar till de konsekvenser gärningsmannens beteende hade kunnat få om dem inte lyckats med att avvärja hotet. Bland annat beskrivs tankar om att polismannen själv, dennes kollega, ambulanspersonal och/eller civila i omgivningen hade kunnat komma att dödas eller skadas av gärningsmannen. Två deltagare rapporterade även om känslor av oro över sina respektive familjers reaktioner som kan relateras till deras tankar om att de själva hade kunnat dödas: ”Jag tänkte på familjen, på barnen och hela den biten. Att jag liksom inte skulle få se dem något mer då” (IP 6). Vidare uppger två poliser att deras tankar från händelsen resulterade i sömnstörningar under de närmast följande månaderna.

En annan reaktion som upplevts till följd av en SbC-händelse är en känsla av osäkerhet beträffande kontroll. En polisman beskriver att osäkerheten över vem som egentligen hade kontroll under situationen var den jobbigaste upplevelsen efter händelsen. Polismannen beskriver detta som en konflikt mellan det egna agerandet, det upplevda hotet och det faktiska hotet där denne tvingats att snabbt fatta ett beslut trots en osäkerhet gällande vilket faktiskt hot gärningsmannen utgjorde: ”Jag tänker att ‘Jaha vad är sannolikheten att det där vapnet är riktigt?’ Men jag måste agera utifrån att det är ett riktigt vapen. Jag kan inte tänka på något annat sätt” (IP 10).

Hantering av upplevelser efter situationen

Individuell bearbetning. Gemensamt för alla poliser är att de beskriver att de efter situationen haft tankar gällande det egna agerandet under händelserna. Dessa tankar har gemensamt att de sätter den individuella upplevelsen i relation till uppfattningen om vad som är att betrakta som ett yrkesmässigt korrekt agerande. I de fall där det upplevs finnas en överensstämmelse mellan dessa rapporterar poliserna att de relativt snabbt har kunnat konstatera att deras agerande varit korrekt och därmed också kunnat släppa dessa tankar. I

flera fall beskrivs dock en känsla av osäkerhet kring det egna agerandet. I dessa fall har processen för att uppnå överensstämmelse varit betydligt längre och i högre utsträckning innefattat behov av externt stöd för bearbetning. Tre poliser beskriver att det tog minst ett år innan de helt kommit över händelsen. Av dessa fick två terapeutiskt stöd för att kunna bearbeta sina upplevelser. I två fall beskriver också poliserna att de tidigare upplevt situationer som varit betydligt värre varför den aktuella händelsen inte upplevts lika starkt. Poliserna har i dessa fall alltså satt sina upplevelser i relation till något som upplevts starkare och därmed förminskat den aktuella upplevelsen.

Sett till hur poliserna upplever att dessa händelser har påverkat dem i deras yrke beskriver sex av dem en påverkan som är att betrakta som positiv och meningsskapande. Detta handlar bland annat om en känsla av bekräftelse på att polismannen klarar av att hantera extremt stressfyllda situationer, större ödmjukhet inför vad yrket innebär och ökad mental förberedelse: ”Jag vet att jag fungerar och kan vara med i matchen, det är rätt skönt att känna” (IP 7). En polis beskriver dock en negativ påverkan då händelsen har kommit att resultera i en ökad oro vid uppdrag i det område där händelsen inträffade och två poliser upplever inte att händelsen har kommit att påverka dem alls.

Bearbetningen har alltså visat sig kunna gå i två olika riktningar. I de fall osäkerheten kring det egna agerandet inte kunnat bearbetas fullt ut ger polisen uttryck för att denne delvis är kvar i den krisreaktion som stressen utlöst vilket tar sig uttryck genom bland annat posttraumatiska minnen. I de fall där osäkerheten kunnat reduceras genom att agerandet kommit att betraktas som korrekt och utfallet som lyckat har istället upplevelser av ödmjukhet, tillväxt och personlig utveckling uppkommit. Detta bland annat genom känslor av bekräftelse på den egna kompetensen. I dessa fall har alltså poliserna utvecklat ett adaptivt förhållningssätt till händelserna och upplevelsorna vilket tillåter dem att gå vidare.

Social bekräftelse. Samtliga poliser genomgick debriefingsamtal efter de inträffade händelserna. Av dessa upplevde sju av tio att samtalen hjälpte dem med att hantera sina upplevelser. Ungefär hälften av dessa upplevde att hjälpen i dessa samtal låg i möjligheten att med egna ord få beskriva den egna upplevelsen av händelsen. Den andra hälften upplevde att det som hjälpte dem var möjligheten att ta del av kollegors upplevelser, sätta dessa i relation till den egna och därmed få en samlad bild av händelsen: ”Det var skönt att få höra hur de andra hade upplevt situationen, så att man själv inte hade upplevt det på ett sätt som var helt skilt från de andra” (IP 8). Oavsett vilken aspekt av debriefingsamtalen som upplevdes hjälpa den enskilde polisen är det att betrakta som en form av bearbetning genom social bekräftelse då de får ge uttryck för egna upplevelser, får respons på dessa samt se hur de förhåller sig till andra polisens upplevelser av samma situation.

En klar majoritet av poliserna beskriver också att de upplevt samtal av informell karaktär med kollegor och/eller familj som betydelsefulla för bearbetningsprocessen. Även dessa samtal är att betrakta som en form av social bekräftelse då det handlar om att dela med sig av sina egna upplevelser och få ta del av andras reaktioner och synsätt.

Diskussion

Utifrån syftet att undersöka och beskriva förekomsten av SbC i Sverige har studien kunnat påvisa att detta är ett återkommande fenomen som utgjort en betydande andel (26 %) av skjuthändelser där polisen varit inblandad under tidsperioden 2005 till och med 2009. Sett till den förekomst som påvisats av studier i Nordamerika, 11 % (Hutson et al., 1998) respektive 36 % (Mohandie et al., 2009), placerar sig den svenska statistiken någonstans mellan dessa fynd.

I den undersökta populationen av gärningsmän kan ett flertal karakteristika utläsas. Dessa är också förenliga med resultat och beskrivningar från tidigare studier av SbC (Mohandie et al., 2009; Lord, 2000; Wilson et al., 1998). I samtliga fall handlar det om män och en majoritet av dessa har en bekräftad eller trolig psykiatrisk diagnos. Förekomsten av alkohol och narkotika är också hög och de flesta har verbalt gett uttryck för suicidalitet vid något tillfälle före, under eller efter konfrontationen med polisen. Vidare är också en stor andel av dessa suicidbeteenden att betrakta som impulsiva då gärningsmännen inte medvetet sett till att polisen kommit till platsen.

Sett till utfallet avled två av 13 gärningsmän till följd av de skador som uppstod vid skjuthändelserna. En majoritet av de intervjuade poliserna beskriver dock att de varit väldigt nära att skjuta och flera hade börjat trycka av. Den höga överlevnadsgraden är därmed att betrakta som ett sannolikt resultat av de enskilda polisernas förmåga att kunna undvika potentiellt dödlig verkningseld, vilket i flera fall har varit relaterat till gärningsmännens suicidala beteenden och verbala uttryck för detta.

Upplevelser av suicide by cop. Utifrån syftet att beskriva polisers upplevelser av SbC har ett flertal stressreaktioner kunnat identifieras. Dessa utgörs till stor del av perceptuella störningar som reducering av hörselintryck och störd tidsperception. Att stänga ute intryck som inte är av betydelse till följd av akut stress, adaptiv dissociation, har av flera deltagare i studien verkat som en viktig faktor för att klara av att hantera situationen. Dessa reaktioner är också att betrakta som några av de vanligast förekommande hos poliser i samband med skjuthändelser (Rivard, et al. 2002).

De reaktioner som är att bedöma som posttraumatiska innefattar till största delen tankar om vilka konsekvenser händelserna hade kunnat få. Samtliga poliser har upplevt gärningsmännens beteenden som hotfulla och flera upplevde dem som kapabla att göra precis vad som helst för att få sin vilja igenom. Situationer som innefattat hot mot den enskilde polismannen har också visat sig vara den typ av händelser som upplevs som mest traumatiska av poliser i Sverige (Karlsson & Christianson, 2003). Flera av de reaktioner poliserna beskrivit är också att betrakta som symtom på akut stressyndrom. Däribland återkommande tankar om vad som hade kunnat hända (kriterium C), perceptuella störningar som reducerade hörselintryck och störd tidsperception (kriterium B2) och sömnstörningar (kriterium E; American Psychiatric Association, 1994). Det är dock viktigt att påpeka att dessa endast påvisar en förekomst av enskilda eller ett fåtal symtom på akut stressyndrom och inte några fullständiga diagnoser. Vidare beskrev en av poliserna en upplevelse av kontrollförlust som följde under en längre tid efter händelsen. Denna upplevelse är grundad i en känsla av osäkerhet gällande vem som faktiskt hade kontroll under situationen, gärningsmannen eller polisen. Trots att denna upplevelse endast beskrivs som en efterföljande problematik av en polisman har ett flertal poliser rapporterat att gärningsmännens uttryckta suicidalitet har verkat som en faktor som påverkat deras beslut om att skjuta under händelserna. Dilemmat kring vem som har kontroll är därför att betrakta som en central problematik vid denna typ av händelser och svårigheten att bedöma den faktiska faran gällande gärningsmannens vapen och intentioner verkar som en ytterligare försvårande omständighet.

Bearbetning av suicide by cop. Sett till syftet att undersöka hur poliser hanterat sina upplevelser av SbC är behovet av att finna en överensstämmelse mellan den egna upplevelsen av situationen och vad som anses vara ett korrekt agerande att bedöma som primärt för att kunna bearbeta denna typ av händelser och senare uppleva dem som meningsskapande. Bristande kunskap kring vad som faktiskt är ett korrekt agerande i samband med SbC kan här utgöra ett hot mot en lyckad bearbetningsprocess. Samexisterandet av suicidalitet och aggressivitet kan göra att det blir svårt att veta vilka förväntningar som ska ställas på de

poliser som möter detta och kan påverka hur dessa händelser tolkas av både de drabbade poliserna och av externa granskare. I beskrivningen av en individ som aggressiv med ett dödligt vapen i handen blir en skjutning försvarbar medan en suicidal individ med leksakspistol lätt kan komma att uppfattas som ett offer för polisiärt övervåld. Suicidalitetens psykologi är vid nästan alla dessa händelser depression och gärningsmannens beteende är manipulativt. Utfallet står dock inte enbart i relation till hur väl en gärningsman lyckas med att manipulera polisen och till polisens möjlighet att uppfatta gärningsmannens suicidala motiv. Det faktum att 78 % av de individer som genomför SbC faktiskt utgör en fara för polis eller annan person (Homant et al., 2000) gör att polisen skulle utsätta sig själv och andra för en överhängande risk att dödas eller skadas om de inte verkade vid direkta konfrontationer med dessa gärningsmän. I de fall där tid finns att tillgå bör dock specialutbildad personal i form av förhandlare sättas in. Det faktum att majoriteten av dessa händelser varar under en så pass kort tid resulterar dock i att detta sällan är möjligt (Monahan, 1999). Jag bedömer därför att resurser bör läggas på att hjälpa de poliser som tvingas genomgå dessa händelser i form av samtalsstöd och hjälp att hantera externa granskare vid internutredningar, rättegångar och i media. Vidare är ökad kunskap om detta fenomen att betrakta som en preventiv åtgärd mot de psykologiska konsekvenser som kan följa dessa situationer (Keram & Farell, 1999). Att ge poliser ökad kunskap om psykologin bakom SbC innan de tvingas möta det på riktigt kan också förbättra deras förmåga att hantera situationen och dess efterföljande konsekvenser.

Reliabilitet och validitet

Tillvägagångssättet för att identifiera SbC-händelser har i tidigare studier varierat mellan tillämpning av bestämda kriterier (Hutson et al., 1998; Kennedy et al., 1998) och expertkonsensus (Mohandie et al., 2009). Detta kan i sin tur ha påverkat hur många fall som identifierats och därmed också resultaten. Vad gäller reliabiliteten för de kriterier som i denna studie använts för att skilja SbC-händelser från andra skjuthändelser har kombinationen av just dessa tre kriterier endast tillämpats vid en tidigare studie (Homant & Kennedy, 2000). Dock kunde det konstateras att interbedömarreliabiliteten för dessa kriterier var utmärkt då beräkningarna av överensstämmelsen mellan författaren och kommissariens bedömningar gav ett värde på Kappa = 1. Det faktum att studien av förekomsten också är baserad på en totalundersökning, det vill säga samtliga skjuthändelser som ägt rum under en begränsad tidsperiod med reservation för eventuella brister i Rikspolisstyrelsens register, är också att betrakta som en validitetsstärkande faktor. Med anledning av det låga antalet SbC-händelser (n = 13) som de kvantitativa resultaten grundas på saknas dock möjlighet till statistisk analys och generalisering varför studiens externa validitet är att betrakta som låg. Dessa resultat bör därför endast ses som deskriptiva för den undersökta populationen. Bristen på information kring flera av de variablerna som beskrivs för SbC-händelserna är även att betrakta som ett hot mot den interna validiteten. I flera av fallen var förekomsten av olika bakgrundsvariabler okänd varför de beskrivningar som görs av dessa i resultatdelen kan vara lägre än den faktiska förekomsten. Exempelvis är förekomsten av tidigare suicidtankar okänd i sex av fallen. Den faktiska förekomsten av denna variabel är dock troligen högre och avsaknaden av information talar snarare för ett mörkertal än en frånvaro. En, inom polisen, förbättrad dokumentation i kombination med striktare rutiner för provtagningar på individer som upplevs vara påverkade av alkohol och/eller narkotika skulle vara önskvärt och förbättra möjligheten för externa granskare att skapa en samlad bild gällande detta fenomen.

Sett till det kvalitativa materialet kunde flera gemensamma kategorier tidigt urskiljas. Nya kategorier tillkom dock under intervjuprocessens gång vilket gör det svårt att avgöra till vilken grad mättnad har uppnåtts och kan utgöra ett hot mot studiens interna validitet. Att polisens

upplevelser av SbC-händelser har kunnat beskrivas samt att en överlappning har skett vad gäller en stor andel av dessa beskrivningar talar dock för att den interna validiteten i studiens kvalitativa del är hög (Maxwell, 2005). Den triangulering som kunnat genomföras avseende polisernas upplevelser av gärningsmännen i relation till faktiska uppgifter i förundersökningsmaterialet är även att betrakta som en faktor som bidrar ytterligare till att stärka den interna validiteten.

Att de poliser som utgör den undersökta populationen i den kvalitativa delen gick med på att delta i en intervju som uppgavs kunna vara upp till 60 minuter och som behandlade deras upplevelser av en SbC-händelse kan tala för att dessa inte upplevde några svårigheter med att dela med sig av sina upplevelser. Detta skulle i sin tur kunna innebära att dessa poliser utvecklat ett adaptivt förhållningssätt till sina upplevelser och att poliser som drabbats av mer destruktiva, psykologiska konsekvenser inte finns representerade. De beskrivningar som ges av intervjupersonerna påvisar dock en stor variation gällande förhållningssätt och reaktioner vilket talar för att även poliser som haft svårare att hantera dessa upplevelser finns representerade.

Avsaknaden av medbedömare i flera av studiens delmoment är dock att betrakta som en metodologisk svaghet. Vad gäller de karakteristika som presenteras i *Tabell 1* är dessa endast baserade på författarens bedömningar. Detsamma gäller meningskoncentreringen av intervjudata och den efterföljande trianguleringen. En medbedömare av både kvantitativ och kvalitativ data hade här möjliggjort för beräkningar av interbedömarreliabilitet avseende dessa studier. Detta hade genererat ett mått för överensstämmelse och förstärkt studiens metodologiska resonemang.

Sammanfattningsvis kan det sägas att det faktum att SbC utgör en betydande andel av de skjuthändelser där svensk polis är inblandad innebär att polismyndigheter i Sverige bör sträva efter att öka kunskapen om detta fenomen. Då en stor andel av dessa händelser är att betrakta som impulsiva och därmed svåra eller till och med omöjliga att förutse bör stort fokus läggas på att de poliser som varit inblandade. Dessa poliser kan komma att uppvisa både akuta och posttraumatiska stressreaktioner och psykologiska interventioner i form av avlastnings- eller debriefingsamtal bör initialt sättas in. Att följa upp hur polisen mår under en längre tid efter händelsen genom mindre formella samtal samt att ge denne utrymme att efter eget behov bearbeta händelsen tillsammans med kollegor är också viktigt efter dessa händelser. Chefer inom myndigheten bör också hålla uppföljningssamtal och åter erbjuda stöd i samband med efterföljande rättegångar och vid eventuell medial rapportering.

Den höga benägenheten att faktiskt skada polis eller civila gör att inga risker bör tas vid SbC-situationer. Den egna säkerheten och att skydda civila måste alltid sättas först. I händelser där individer redan innan polisen ankommit uttryckt suicidalitet och/eller aggressivitet eller själv varit den som kontaktat polisen bör specialkompetens i form av förhandlare sättas in. Om gärningsmannen konfronteras med vapen innebär det att hans plan om att bli skjuten blir alltmer definitiv och han kommer vilja ta det sista avgörande steget. Eftersom polisen är verktyget för suicidmetoden och ett flertal gärningsmän visar tendenser till att bli mer aggressiva efter att polisen dragit vapen och hotat med att skjuta bör närvaron av vapen och uttryck för taktiska lösningar på situationen döljas för gärningsmannen i den mån det är möjligt.

Vidare skulle jag vilja föreslå begreppet polisprovocerande suicidbeteende som en svensk term för detta fenomen. I svensk medierapportering har endast polisassisterat självmord använts för att beskriva dessa händelser. Detta är en översättning av begreppet officer-assisted suicide som introducerades av Gerberth (1993) och som kommit att kritiseras för att inte ge en rättvis beskrivning av dessa händelser (Keram & Farrell, 1999). Med begreppet polisprovocerande suicidbeteende vill jag belysa fenomenets dubbla natur där ett aggressivt

och provokativt beteende samexisterar med suicidalitet hos gärningsmannen. Jag vill även betona att detta är ett beteende och att utfallet inte behöver innebära att gärningsmannen eller någon annan faktiskt kommer till skada. Då skjuthändelser är att betrakta som ovanliga i Sverige är det också troligt att förekomsten av ett polisprovocerande suicidbeteende kan återfinnas i populationer av händelser som polisen kunnat lösa på andra sätt än genom att skjuta. Dessa populationer har aldrig undersökts i syfte att studera denna förekomst och jag vill därför efterlysa forskning som riktar in sig på just detta.

Referenser

- American Psychiatric Association. (1994). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders* (4th ed.). Washington DC: American psychiatric association.
- Asnis, G. M., Friedman, T. A., Sanderson, W. C., Kaplan, M. L., van Praag, H. M., & Harkavy-Friedman, J. M. (1993). Suicidal behaviors in adult psychiatric outpatients, I: Description and prevalence. *American Journal of Psychiatry*, *150*, 108-112.
- Foote, W. E. (1995). Victim-precipitated homicide. In H.V. Hall (Ed.), *Lethal violence 2000: A sourcebook on fatal domestic, acquaintance and stranger aggression* (pp. 175–202). Kamuela, HI: Pacific Institute for the Study of Conflict and Aggression.
- Gerberth, V. J. (1993). Suicide-by-cop: Inviting death from the hands of a police officer. *Law and Order*, *41*, 170-176.
- Hawton, K. & van Heeringen, K. (2000). Introduction. In K. Hawton & K. van Heeringen (Eds.), *The international handbook of suicide and attempted suicide* (pp. 1-6). Chichester, WS: John Wiley & Sons.
- Henriksson, M. M., Aro, H. M., Marttunen, M. J., Heikkinen, M. E., Isometsa, E. T., Kuoppasalmi, K. I., & Lonnqvist, J. K. (1993). Mental disorders and comorbidity in suicide. *American Journal of Psychiatry*, *150*, 935-940.
- Hillbrand, M. (2001). Homicide-suicide and other forms of co-occurring aggression against self and against others. *Professional Psychology: Research and Practice*, *32*, 626-635. doi:10.1037//0735-7028.32.6.626
- Hirschfeld, R. M. A., & Russell, J. M. (1997). Assessment and treatment of suicidal patients. *The New England Journal of Medicine*, *337*, 910-915.
- Homant, R. J., & Kennedy, D. B. (2000). Suicide by police: a proposed typology of law enforcement officer-assisted suicide. *Policing: an International Journal of Police Strategies & Management*, *23*, 339-355.
- Homant, R. J., Kennedy, D. B., & Hupp, R. T. (2000). Real and perceived danger in police officer assisted suicide. *Journal of Criminal Justice*, *28*, 43-52.
- Honig, A. L., & Roland, J. E. (1998). Shots fired; officer involved. *Police Chief*, *65*, 116-120.
- Hutson, H. R., Anglin, D., Yarbrough, Sgt. J., Hardawa, K., Russell, M., Strote, J., Canter, M., & Blum, B. (1998). Suicide by cop. *Annals of Emergency Medicine*, *32*, 665-669.
- Jiang, G. X., Floderus, B., & Wasserman, D. (2009). *Själv mord i Stockholms län och Sverige 1980-2007*. NASP rapport, Karolinska Institutets Folkhälsoakademi, Karolinska institutet, Stockholm.
- Karlsson, I., & Christianson, S. Å. (2003). The phenomenology of traumatic experiences in police work. *Policing: An International Journal of Police Strategies & Management*, *26*, 419-438.
- Keram, E. A., & Farrell, B. J. (1999). Suicide by cop: Issues in outcome and analysis. In D. C. Sheehan & J. I. Warren (Eds.), *Suicide and law enforcement* (pp. 587-597). Quantico, VA: Behavioral science unit FBI academy.

- Kingshott, B. F. (2009). Suicide by proxy: Revisiting the problem of suicide by cop. *Journal of Police Crisis Negotiations*, 9, 105-118. doi:10.1080/15332580902865110
- Kvale, S. (1989). *Issues of validity in qualitative research*. Lund: Studentlitteratur.
- Kvale, S. (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.
- Lord, V. B. (2000). Law enforcement-assisted suicide. *Criminal Justice and Behavior*, 27, 401-419.
- McCaslin, S. E., Rogers, C. E., Metzler, T. J., Best, S. R., Weiss, D. S., Fagan, J. A., Liberman, A., & Marmar, C. R. (2006). The impact of personal threat on police officers' responses to critical incident stressors. *The Journal of Nervous and Mental Disease*, 194, 591-597.
- Marzuk, P. M., Tardiff, K., & Hirsch, C. S. (1992). The epidemiology of murder-suicide. *Journal of the American Medical Association*, 23, 3179-3183.
- Maxwell, A. J. (2005). *Qualitative research design: An interactive approach*. (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Miller, L. (2006). Suicide by cop: Causes, reactions, and practical intervention strategies. *International Journal of Emergency Mental Health*, 8, 165-174.
- Miller, L. (2008). Stress and resilience in law enforcement training and practice. *International Journal of Emergency Mental Health*, 10, 109-124.
- Mohandie, K. (2008). Forensic psychological issues in officer-involved shooting, use of force, and suicide by cop cases. In V. H. Hall (Ed.), *Forensic Psychology and Neuropsychology for Criminal and Civil Cases* (pp. 240-262). New York, NY: Taylor & Francis Group.
- Mohandie, K. & Meloy, J. R. (2000). Clinical and forensic indicators of suicide by cop. *Journal of Forensic Sciences*, 45, 384-389.
- Mohandie, K., Meloy, J. R., & Collins, P. I. (2009). Suicide by cop among officer-involved shooting cases. *Journal of Forensic Sciences*, 54, 456-462. doi:10.1111/j.1556-4029.2008.00981.x
- Monahan, T. F. (1999). Suicide by cop: strategies for crisis negotiators and first responders. In D. C. Sheehan & J. I. Warren (Eds.), *Suicide and law enforcement* (pp. 637-652). Quantico, VA: Behavioral science unit FBI academy.
- Mortensen, P. B., Agerbo, E., Erikson, T., Qin, P., & Westergaard-Nielsen, N. (2000). Psychiatric illness and risk factors for suicide in Denmark. *The Lancet*, 355, 9-12.
- Parent, R. B., & Verdun-Jones, S. (1998). Victim-precipitated homicide: Police use of deadly force in British Columbia. *Policing: An International Journal of Police Strategies & Management*, 21, 432-448.
- Police officer standards and training. (1999). *Suicide by cop: A satellite telecourse for law enforcement. Student reference manual*. Sacramento, CA: California Commission on Peace Officer Standards and Training.
- Qin, P., Agerbo, E., & Mortensen, P. B. (2003). Suicide risk in relation to socioeconomic, demographic, psychiatric, and familial factors: A national register - based study of all suicides in Denmark, 1981-1997. *American Journal of Psychiatry*, 160, 765-772.
- Rickgarn, R. L. V. (1999). Victim-precipitated homicide: Incident and aftermath. In D. C. Sheehan & J. I. Warren (Eds.), *Suicide and law enforcement* (pp. 677-687). Quantico, VA: Behavioral science unit FBI academy.
- Rivard, M. J., Dietz, P., Martell, D., & Widawski, M. (2002). Acute dissociative responses in law enforcement officers involved in critical shooting incidents: The clinical and forensic implications. *Journal of Forensic Sciences*, 47, 1-8.
- Therani, J. A., Brennan, P. A., Hodgins, S., & Mednick, S. A. (1998). Mental illness and criminal violence. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, 33, 81-05.
- World Health Organization. (2003). *Suicide rates*. Retrieved in February 18, 2010, from: http://www.who.int/mental_health/prevention/suicide/charts/en/

- Wilson, E. F., Davis, J. H., Bloom, J. D., Batten, P. J., & Kamara, S. G. (1998). Homicide or suicide: The killing of suicidal persons by law enforcement officers. *Journal of Forensic Sciences, 43*, 46-52.
- Wolfgang, M. (1959). Suicide by means of victim-precipitated homicide. *Journal of Clinical and Experimental Psychopathology, 20*, 335-349.

Police-provocative suicidal behavior Occurrence, characteristics and experiences of suicide by cop among police officers in Sweden

Andreas Liedholm

Officer-involved shootings (OIS) sometimes occur as a result of provocative and suicidal behavior among offenders. This phenomenon, known as suicide by cop (SbC), has been shown to represent a significant part of OIS-cases in North American samples. This study aims to provide a descriptive picture of SbC in Sweden based on frequency and characteristics of situations and offenders. It also aims to describe how SbC can be experienced and handled by police officers. OIS-cases that occurred during 2005-2009 were investigated and ten officers were interviewed. Results showed that SbC accounted for 26 % of the OIS-cases. Interviewed officers often perceived perpetrators as both aggressive and suicidal and an uncertainty over who actually had control was considered a key issue. Officers also reported acute stress reactions and posttraumatic memories as a result of SbC. Increased knowledge about the psychology of SbC is considered as an important factor for dealing with SbC-situations.

Key words: suicide by cop, police officer, critical incident, traumatic experience